

## ÇEVİRİ EĞİTİMİNDE ÇEVİRMEN ADAYI ÖĞRENCİLERİN EDİNMESİ GEREKEN TEMEL BECERİLERE BİR ÜST BAKIŞ

Nesrin Şevik<sup>1</sup>, Mehmet Gündoğdu<sup>2</sup>

### Öz

İnsanlık tarihinden bu yana bir etkinlik olarak sürdürülen çeviri, toplum ve kültürler arası ilişkilerde ortak bir iletişim aracıdır. Ancak geçmiş yüzyıllar öncesine dayanan bu etkinliğin “öğretilebilirliği” ve araştırma konusu olması çok daha yenidir. Bu özelliği nedeniyle çeviri etkinliği son yüzyılın ikinci yarısından sonra bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmiş ve bilimsel açıdan incelenmeye başlanmıştır. Bu anlamda son yıllarda birçok üniversitenin bünyesinde çeviri eğitimine daha çok yer verildiği ve bu konuda bilimsel tartışmaların yaygınlaştığı görülmektedir. Bu tartışmalar çeviri eğitiminin temel amacı olan çevirmen adaylarına çeviri becerisi ve edinci kazandırmak üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çevirmen adaylarının kazanması gereken “çeviri edinci” çeviri eğitimi açısından üzerinde durulması gereken en önemli konudur. Çeviri edinci bu anlamda adayların yabancı dil ve ana dil bilinci, kuramsal bilgi, kültür edinci ve yöntem bilgisi edinmelerini de içermektedir. Çeviri eğitimi müfredatı tüm bu becerilerin kazanılmasına yönelik olarak düzenlenmelidir. Birbiriyle ilişkili ve eş güdümlü olarak kazanılması gereken bu beceriler, çeviri eğitiminde istenilen amaca ulaşma açısından vazgeçilmez görünmektedir. Çevirmen adaylarının çeviri edinci kazanmaları her şeyden önce söz konusu olan bu becerilerin edinilmesine bağlıdır. Çeviri eğitiminde çevirmen adayları öğrencilerin edinmesi gereken becerilerin neler olduğuna yönelik yapılan bu betimsel çalışmanın amacı, ilgili temel becerilere dair genel bilgiler sunmaktır. Bu becerilerin sunulması çeviri eğitimi, eğitim müfredatı ve eğitim sonrası çevirmenin sahip olması gereken özelliklerin ana hatlarıyla ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Çalışmada her bir konu, başlıklar halinde değerlendirilmiş ve incelenen kaynaklarda çalışmanın konusu ile ilgili ortak kabulün olduğu görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Çeviri edinci, çeviri eğitimi, ana dil edinci, yabancı dil edinci, kültür edinci, yöntem bilgisi

## AN OVERVIEW OF THE BASIC SKILLS REQUIRED TO BE ACQUIRED BY TRANSLATOR CANDIDATES IN TRANSLATOR TRAINING

### Abstract

Translation, which has been carried out as an activity through the human history, is a common communication medium in the relations between the societies and cultures. Yet, “teachability” of this activity, history of which dates back to centuries ago, and its emergence as a research subject is far more recent. By reason of this character, translation activity has been regarded as an area of expertise since the second half of the last century, and started to be researched with scientific interest. In this sense, it has been observed in recent years that translator training has been included ever-increasingly within many universities and scientific researches in this field have become prevalent. These discussions concentrate upon improving translator candidates in terms of translation skill and competence which are the basic objectives of translator training. “Translation competence” which translator candidates should acquire is the most significant subject that must be emphasized in terms of translator training. In this sense, translation competence also includes the acquisition of foreign language and native language awareness, theoretical knowledge, cultural competence and methodology for the candidates. Translator training should be organized in a way to acquire all of these skills. These skills, which should be acquired in an interrelated

<sup>1</sup> Sakarya Üniversitesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü, [nsevik@sakarya.edu.tr](mailto:nsevik@sakarya.edu.tr)

<sup>2</sup> Mersin Üniversitesi, Alman Dili Bölümü, [mgundogdu@mersin.edu.tr](mailto:mgundogdu@mersin.edu.tr)



and coordinated way, seem to be indispensable in terms of achieving the ultimate goal in translator training. Acquisition of translation competence for the translator candidates depends before anything else on developing these skills in question. The aim of this descriptive study concerning the skills required to be acquired by translator candidates in translator training is to give a general review about these basic skills. This overview involves a general description of translator training, curriculum design and the qualifications which translators should have after the training. In this study, each topic was dealt with under different headings. The study highlights the consensus on the subject matter observed in the literature reviewed.

**Keywords:** Translation competence; translator training; native language competence; foreign language competence; cultural competence; methodology

## GİRİŞ

Yapılan tarihi araştırmalar ve arkeolojik incelemelerden edinilen sonuçlara bakıldığında, çevirinin çok eskilere dayanan bir etkinlik olduğu görülebilmektedir (Kautz, 2002, s.29). Geçmiş yüzyıllara dayanan ve toplumlar ve kültürlerarası bir iletişim aracı olan çevirinin araştırma konusu olması ve eğitim sistemine dâhil edilmesi ise henüz çok yenidir. Son yıllarda birçok üniversitede Çeviri, Çeviribilim veya Mütercim-Tercümanlık adı altında çeviri bölümleri kurulmuş ve hala daha kurulmaya devam etmektedir. Dolayısıyla çeviri bağımsız bir disiplin olarak eğitimdeki yerini almış ve çeviri eğitiminin temel amacı olan nitelikli çevirmen yetiştirmek için çevirmen adaylarına çeviri edinci kazandırmak üzerine müfredatlar oluşturulmuştur. “Çeviri edinci” çeviri eğitimi açısından üzerinde durulması gereken en önemli konudur. Çeviri edinci üzerine kapsamlı bir çalışma yapan Akalın (2016) çalışmasında kavram tartışmasına yer vermektedir. İlgili çalışmada çeviri edinci ‘çeviriyi yapabilme gücünü gösteren bilgi ve beceriler’ olarak tanımlanırken, Eruz çeviri edincini çevirmenin doğru çeviri kararları alabilmesi için sahip olması gereken özellik olarak tanımlar (2004, s.157). Edinç kavramının çeviri yapabilmek ve çevirmen olmak için gerekli bilgi ve becerilerin tamamını kapsayan bir şemsiye olduğunu belirten Baykan (2013), çeviri edincini çevirinin ne olduğu, nasıl bir etkinlik olduğu, sorumlulukları konusunda bilinçlenme ve farkındalığı içeren “çeviri üst edinci” ve çeviri üst edincini kazanmış bir çevirmenin mesleğini nasıl konumlandığıyla ilgili “çevirmenlik edinci” olarak ikiye ayırır. Yine aynı çalışmada çevirmenin sorumluluklarını yerine getirebilmek için ihtiyacı olduğu bilgi ve becerileri çeviri üst edincinin alt alanları olarak sınıflandırır. Bu becerileri problem çözme ve karar verme becerisi, araştırma becerisi, metin bilgisi becerisi, alan/konu bilgisi ve kültür/dil bilgisi başlıkları altında toplayan Baykan, öğrencilerde çeviri üst edincinin oluşmasına katkı sağlayacak olan bu kazanımların esas hedefinin, çeviri bilinci oluşturmak olduğunu söyler.

Tüm bu tanımlamalardan çeviri edincinin ‘çeviri yapabilmek için bilgi ve becerileri kullanabilmek’ şeklinde tanımlanması mümkündür. Çeviri edinci bir bakıma adayların yabancı dil ve ana dil bilinci, metin bilinci, kuramsal bilgi, kültür bilinci ve yöntem bilgisi edinmelerini içermektedir. Çevirmen adaylarının çeviri eğitiminde birbiriyle ilişkili ve eş güdümlü olarak kazanacağı bu beceriler, nitelikli çevirmenlerin yetiştirilmesine katkı sağlayacaktır. Baykan’ın çeviri üst edinci altında sınıflandırdığı ve çeviri üst edincinin sağlanmasında rol oynayan ilgili bilgi ve becerilere, bu çalışmada genel hatları ile değinilmiştir. Çevirinin sadece bir dil öğretimi olmadığı, bundan öte bir meslek eğitimi, bir kültür eğitimi, farklı disiplinlerle bir arada bulunan akademik düzeyde verilen bir eğitim olduğu göz önünde bulundurulduğundan, çeviri eğitimi ve bu eğitimin kuramsal ve uygulamalı derslerini içeren çeviri eğitimi müfredatıyla ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. Kendi iç dinamiklerine sahip olan çevirmenlik mesleğine başlamadan önce uygulamalı bir eğitim olan çeviri eğitimi sonunda mezun olan öğrencilerin sahip olması gereken özellikler de, genel bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

## Çeviri Eğitimi

Berk'in (2005, s.103) çeviri öğretimiyle ilgili kuram, yöntem ve tekniklerin tümü olarak tanımladığı ve çeviri öğretimi konusunda ana hatları ve temel bilgileri sunduğunu belirttiği çeviri eğitimi, Türkiye'de yakın geçmişe kadar üniversitelerde akademik eğitimin bir parçası olarak kendine bir yer bulamamıştır. Çeviri akademik düzlemde bir eğitim dalı olana dek sadece yabancı dil bilenler tarafından farklı diller arasında iletişimi sağlamak amacıyla yapılan bir etkinlik olarak görülmüştür. Özellikle 90'lı yıllarda üniversitelerde çeviri bölümlerinin açılmasıyla çeviri, akademik bir bilim alanı olmanın yanı sıra, piyasada kabul gören bir meslek haline de gelmeye başlamıştır (Gürçağlar, 2014, s.89). Böylece bilim dünyasında bilimsel bir disiplin olarak kendisine yer bulan çeviri eğitimi, çevirmen yetiştirmeyi amaçlayan bir bilimsel disiplin niteliği kazanmıştır. Konuyla ilgili "Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkeleri Üzerine Düşünceler: Uygulanan Ders İzlemleri Bağlamında Hedefler ve Beklentiler" başlıklı bir yazı kaleme alan Akalın ve Gündoğdu'da çeviri eğitimini, çeviriye duyulan ihtiyacın karşılanması bakımından uzman çevirmenler yetiştirmek amacıyla ortaya çıkan bir *gereksiminin ürünü* olarak değerlendirmektedir (2010, s.81). Bir disiplin olma yönünde çeviribilimde yaşanan gelişmelerle birlikte, nitelikli çevirmen yetiştirmek ve çevirmen adaylarının çeviri edinci kazanmaları, çeviri eğitimi yoluyla sağlanmaya çalışılmıştır. Kısacası çeviri eğitiminin temel hedeflerinden biri çeviri edinci kazandırmak ve mesleki anlamda çevirmenliği öğretmektir (Akalın, 2016, s.58; Akalın ve Gündoğdu, 2010, s.89).

Başlangıçta çevirmenlik mesleğiyle ilgili az çok bilgi sahibi olan çeviri bölümü öğrencilerinin eğitim-öğretim döneminde dil, metin, kültür, kuram ve yöntem bilgisi aracılığıyla temel becerileri kazanmaları gerekmektedir. Çünkü belirtilen tüm bu belirleyenler, meslek yaşamında çevirmenin sahip olması gereken temel özelliklerdir ve bu özelliklerin hepsi bir arada bulunmalıdır. Hangi temel becerinin hangi durumda öne çıkacağı veya baskın olacağı bilinmemekle beraber, adaylardan çeviri edinci kazanması bakımından bu dört temel beceriye aynı anda bir arada sahip olması beklenmektedir.

## Çeviri Eğitiminde Dil Edinci

Günümüzde çeviri bölümlerini seçen öğrencilerin birçoğu, yabancı dile yeterince hâkim olmadıklarından, öncelikle hazırlık sınıfında yabancı dil eğitimine tabi tutulmakta ve uzman akademisyenler tarafından verilen yabancı dil eğitiminden sonra belirli bir seviyeye gelen öğrenciler, doğrudan lisans eğitimine başlamaktadır. 4 yıllık lisans eğitimi boyunca öğrenciler bir yandan çeviri mesleğine yönelik olarak dil eğitimini sürdürürken -aksi takdirde öğrenci yabancı dili çevirmenlik mesleği bağlamında işlevsel olarak kullanamayacaktır-, diğer yandan alanın kuramsal ve yönetsel bilgileri ile de donanmaktadır. İçinde yaşadıkları toplumun öz kültürü ve dilinin müşterek kullanıcısı olan bu öğrenciler, öğrendikleri yabancı dilin kültürel bilgilerini eğitim-öğretim boyunca edinmelerinin yanı sıra, uzmanlık derslerinde karşılaştıkları metinlerin uzmanlık alanına ilişkin kültürü ile de tanışmaktadırlar. Çeviri bu anlamda tüm bu temel özellikleri ve becerileri kendi içinde barındıran bir edinç, aynı zamanda da bir yetenek işidir. Örneğin edebi eserlerin çevirisi gibi kimi çeviri türlerinde yeteneğin önemi yadsınamazken, kullanım kılavuzu gibi teknik metin çevirilerinde çevirmenin yapılarak öğrenileceği aşikârdır. Çeviri ister bir edinç, ister bir yetenek etkinliği olsun, her iki durumda da eğitimin önemi mutlak, çünkü her iki durumda da gerekli olan *çeviri edinci* Eruz'un da belirttiği gibi ancak çeviri eğitimi ile kazanılır (2008, s.211). Meslek olarak çeviri bir edinç işidir. Çevirmen adayının sahip olduğu ve kendisinde gizil güç olarak bulunan yetenek ise ancak eğitimde

kazandığı bilgi ve beceriler ile gelişir. Hiçbir meslekte yetenek tek başına yeterli değildir. Yetenek mesleğin başarılı bir şekilde uygulanabilmesinde etkili olan faktörlerden sadece bir tanesidir ve çevirmenlik mesleğinde de yetenek, çevirmen eyleminin başarısında pay sahibidir.

Toplumda hala bir dil aktarımı olarak algılanan çevirmenlik mesleği bir uzmanlık yetisi gerektirmesinden ötürü, geniş bir etkinlik yelpazesine sahiptir (Amman, 2008, s.19). Çeviri eğitimi veren bölümlerde yabancı dil öğretildiğine yönelik oluşan algı, çevirinin algıda bir *dil aktarımı* olarak görülmesine de neden olmaktadır, fakat dil denilen olgu çeviride sadece bir *aktarım aracıdır*. Yani dil dediğimiz aktarım aracına sahip olmak ve onu kullanabilmek, çeviri mesleğinde geliştirilmesi gereken bir beceridir, hele ki dili etkili kullanabilme yeteneğine sahip olmak bu becerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak sağlayacaktır. Gerek çevirmen adaylarının gerekse de çevirmenlerin sahip olması gereken en önemli becerilerin başında dili kullanma becerisi gelmektedir. Geliştirilen bu dili kullanma becerisi çevirmenlik mesleği söz konusu olduğunda, yabancı dile hâkim olma becerisini de beraberinde getirir. Dil edinci ise kişinin yetenek, beceri ve bilgisinden oluşan bir birleşendir ve gerek ana dil edinci, gerekse de yabancı dil edinci çevirmenin sahip olması gereken edinçlerdir ve bu edinçlerden ana dil edinci çeviri eyleminin her bir aşamasına etki eden bir edinçtir. Çeviri dediğimiz çevirmen eylemi, kaynak metnin anlaşılmasını şart koşar ve ilgili metnin anlaşılması sahip olunan yabancı dil edinci ile değil, ana dil edincinin imkân ve sınırları ile mümkündür. İyi bir ana dil edincine sahip olmak, ana dilde kabul edilebilir bir metin üretebilmek anlamına gelmez. Ana dilin toplumsal yapısı, kültürü, o kültürün bölgesel dili, diyalektiği, dil coğrafyası ve tüm bunların metinde yer edeceği işlevi hakkında da bilgi sahibi olunmalıdır (Resch, 1999, s. 344). Dolayısıyla sadece dili bilmek ve kullanmak önemli değildir, dili toplumsal yapısı içerisinde anlamak ve buna bağlı olarak metni anlaşılır kılacak olan kültürel bilgiye sahip olmak çeviride çok önemlidir. Bu noktada ana dil edincinin en önemli çeviri edinci olduğunu söylemek mümkündür (Hönig ve Kussmaul, 1982, s.134). Yabancı dil edinci ise ana dil dışındaki bir dil ile ilişkili olan, bilgi, beceri ve yetenekten oluşan daha karmaşık ve çok yönlü bir edinçtir ve çeviride tek koşul olmamakla birlikte vazgeçilmez bir ön koşuldur ve çeviri edinci, sosyal edinç, kültürel ve kültürlerarası edinç ve iletişim edincinin bir parçasıdır (Hansen, 1999, s.341). Yabancı dil yetisi sayesinde çevirmen adayları kaynak dildeki metni anlama ve analiz etme imkânına sahip olur. Bu sayede kaynak metinde önemli olan bilgileri çıkarır ve bu bilgileri erek metne işlevsel şekilde aktarır. Hansen'in de (1999, 342) belirttiği gibi yabancı dildeki bir metnin alımlanmasında metnin ana konusunun kavranması zorunludur ama metni anlama esnasında detaylara takılmamak gerekir.

Çeviri eğitiminde çevirmen adaylarının ana ve yabancı dil becerileri kazanması ve geliştirmesi en temel özelliğdir. Aday öğrencilerin sahip olacağı kaynak dil ve erek dil edinçlerinin çeviri edincinin oluşması için tek koşul olmamakla beraber, bir ön koşul olduğunu söylemek mümkündür (Eruz, 2004, s.157). Çevirmen adaylarının kaynak metnin dilsel düzlemde anlaması ve erek metne aktarması, her iki dile de yeteri derece hâkim olması ile mümkündür. Fakat bunun yanı sıra bir diğer önemli nokta ise öğrencinin dili kullanabilme becerisine sahip olmasıdır. Tek başına dil bilmek ve metni anlamak ya da diğer dile aktarmak çeviride yeterli bir ölçüt olmamakla beraber, hem anadili hem de yabancı dili etkili derecede kullanmak ve bunu her çeviri durumunda uygulayabilmek gereklidir.

### **Çeviri Eğitiminde Kültür Edinci**

Çeviri eğitiminde ana dil ve yabancı dil becerilerinin genişletilip, güncel metinler ve teknolojik gelişmeler bağlamında pekiştirilmesi, öğrencilerin somut çeviri durumunda tercihte bulunabilmesinde yardımcı olması dolayısıyla önemli rol oynar. Ancak çevirmen adayları yetiştirmek,

sadece adayın dil edincini geliştirmekle sınırlı değildir. İyi bir ana ve yabancı dil edincinin yanı sıra adayın sahip olması gereken bir diğer edinç ise kültür edincidir. Atayman'ın da (1997, s.18) belirttiği gibi "kültür alanını" akademik çeviri eğitiminin dışında tutmak, çeviri eğitiminde bir boşluğa neden olacaktır. Kültür edincinin çeviri edincini kuşatan önemli bilgilerden biri olduğunu söyleyen Eruz (2005, s.128), yine bir başka çalışmasında işlevsel bir çeviri eğitiminin gerçekleşebilmesi için öğrencinin kaynak ve erek dillerde geliştirebileceği bir dil yetisine ve genel kültür bilgisine sahip olması gerektiğini vurgular (2004, s.155). Doğup büyüdüğü toplumun kültürüne bilinçsizce sahip olan bireye, çeviri eğitiminde bu kültürün farkındalığı sağlanır. Modern çeviri anlayışında bir kültür aktarımı olarak da görülen çeviride kültür, sadece çevirmen adayının ait olduğu kültürle sınırlandırılmaz. Dolayısıyla kültür bilincini burada çevirmen adayının içinde bulunduğu kültür ve muhatap olduğu kültür olmak üzere ikiye ayırmak mümkündür. Çeviri eğitiminde ilgili toplumun kültürü genellikle ülke bilgisi dersi ile adaylara verilmeye çalışılmaktadır. Bu dersin temel amacı öğrenciyi ilgili ülkenin sahip olduğu dilin yanı sıra, olgu ve gelenekleri hakkında bilgilendirmektir (Witte, 1999, s.345). Böylece öğrenci o toplumun karakteristik özellikleri hakkında bilgi sahibi olur. Çevirmenin mesleği gereği metinlerle bir ilişki içerisinde olması, çevirmen adayının muhatap olduğu metnin ait olduğu kültürel ortamını da bilmesini gerekli kılar. Somut çeviri durumunda örneğin bir kullanım kılavuzu veya reklam metni çevirisi ile muhatap olan bir çevirmen, hem içinde bulunduğu kültüre hem de bu alanın ait olduğu kültürel donanımına, bilgi birikimine, kalıplaşmış ifadelere, terimceye vb. hâkim olmalıdır. Kısacası kültür edinci Eruz'un da (2005, s.128) belirtmiş olduğu üzere metin türü kültürü, uzmanlık kültürü, kaynak ve erek dilin değişik kültür katmanlarını ilgi alanları içine almaktadır. Çeviri çalışmalarını bir kültürel ürünün oluşum süreci olarak betimleyen Şimşek'e göre (2013) çevirmenler kültürlerin taşıyıcısıdır ve bu bakımdan çevirmen öznesi Eruz'un (2008) da bahsettiği gibi kaynak metin-erek metin-erek alıcıdan oluşan zincirde yer alan bir *ara okur* olarak karşımıza çıkar. Bir ara okur olarak çevirmenin öncelikli olarak sahip olması gereken iyi bir ana dil ve yabancı dil bilgisinin yanı sıra, o dillere ait toplumun kültürel yapısıdır. Bu iki olguya hâkim olan çevirmen ancak o zaman muhatap olacağı metni çözümleme aşamasına gelir.

Çevirmenlerin iki kültürlü olduğu gerçeği, çeviri eğitiminde aday öğrencilere bu farkındalığın sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Çeviri eğitiminde dilin yanı sıra dili kullanabilme ve aktarabilme becerisi bir anlamda çevirmen adayının sahip olduğu kültür edincine bağlıdır. Dünya bilgisi, entelektüel bilgi, arka alan bilgisi, öz ve yabancı kültür birikimi her bir çeviri durumunda çevirmenin çevirisine etki etmekte ve çevirisini şekillendirmektedir.

### **Çeviri Eğitiminde Metin Edinci ve Yöntem Bilgisi**

Çeviride metin bilgisi ve yöntem belirleme bir anlamda birbirine bağlı iki durumdur. Çeviribilimde metin söz konusu olduğunda ilk akla gelen metin türü sınıflamasıyla bilinen kuramcı K. Reiss'tır. Reiss(1993) metinleri bilgilendirici, anlatımcı ve işlevsel olmak üzere üç sınıfa ayırır ve daha sonra bu sınıflamasına görsel-işitsel metin türünü de dâhil eder. Reiss'a göre çeviriye başlamadan önce öncelikli olarak kaynak metnin metin türünün saptanması gerekmektedir. Çünkü çeviriyi yönlendirecek olan, bir anlamda metnin belirlenen türü olacaktır. Dolayısıyla çeviride metin ve yöntem arasında bir bağın varlığı söz konusudur. Her metin türünün *ortalama* bir çeviri yöntemi vardır ve her bir yöntemde çevirmenin öne çıkaracağı edinç, bir diğer metin türü çevirisinde önem arz etmeyebilir. Kullanım kılavuzları yorumsuz bir çeviriyi gerektirdiği gibi, edebi çeviriler kuvvetli bir hayal gücüne ihtiyaç duyar, keza reklam metinlerinin de ikna edici bir yöntemle çevrilmesi gerekir.

Çeviribilimde yöntem denildiğinde ise ilk akla gelen Schleiermacher'ın *Überschiedene Methodendes Übersetzens (1813)* adlı makalesinde ortaya attığı *okuru yazara getirmek* ve *yazarı okura götürmek* şeklindeki iki yöntemidir. Schleiermacher'ın bu yöntem önerisi günümüz Amerikalı bilim adamı L. Venuti (1995) tarafından geliştirilen ve çevirmenin kararlarını etkileyen yabancılaştırma ve yerleştirme yöntemlerine de temel olmuştur.

Çevirmenler meslekleri gereği metinlerle muhataplardır. İster yazılı, ister sözlü, ister sadece göstergelerden oluşan metinler olsun iletişimi sağlayan her türlü veri, metin olarak kabul edilmektedir. Metnin ne türlü bir bilgi içerdiği, dolayısıyla metnin türü, çeviride kaynak metnin anlaşılıp erek dilde anlamlandırmasında önemli rol oynar. Çeviri eğitiminde yer alması gereken çeviri amaçlı metin çözümleme dersi, öğrencinin metni çözümlemesine, metni anlamasına, metne karşı tavır almasına, metne yönelik inisiyatif kullanmasına yardımcı olacak ve metni erek dilde yeniden yapılandırmasına olanak sağlayacaktır. Dolayısıyla metin edinci öğrencinin bir metni anlaması, anlamlandırması ve onu diğer dile aktarmasında, kısacası metni oluşturmasında sahip olması gereken temel becerilerden biridir.

Çevirmen adayı, bir metni analiz edip çevirebilmek için muhatap olduğu metnin dilsel yapısına ve konusuna, metnin ait olduğu kültüre, metnin türüne ve metnin iletişim durumuna hâkim olmalıdır. Bu da Eruz'un (2008) çeviri eğitiminin temel taşı olarak gördüğü *Çeviri Amaçlı Metin Çözümleme* dersi ve öğrencinin *çeviri odaklı metin çözümleme edinci* (Yücel, 2007, s.150) kazanmasıyla mümkündür. Çevirmen adayının ilgili kaynak metni nasıl çözümleyeceği ve çevireceği ise kuramsal ve yönetsel bilgiler ile mümkün olacağı gibi, öğrencinin kendi ana dil ve kültüründe benzer metinle karşılaşmış olması da metni anlamlandırmada rol oynayacaktır. Zaten öğrencinin metni analiz ederken kullanacağı köşüt metinler de, metni erek dile aktarmasında yardımcı araçlardır.

Çevirmenliği bir anlamda metin yazarlığı olarak tanımlayan Baydan (2013), metin edincinin çeviri üst edinciyle çok yakından bağlantılı olduğunu belirtir ve çeviri eğitiminde metin bilincinin oluşturulmasının altını çizer. Çünkü ona göre çevirmenlik bir anlamda metin yazarlığıdır ve metin yazarlığında ustalaşan bir çevirmen birçok alanda kendine yer bulabilir. Metin edincini (1) metni anlama/yorumlama ve çözümleme, (2) metin yazmadan oluşan bir bütün olarak değerlendiren Baydan, çevirmenin her iki dildeki metin türü özelliklerini iyi bilmesi gerektiğini ve iki dilde de okunaklı ve anlaşılabilir metinler üretebilmesi gerektiğini belirtir. Kısacası metin dediğimiz olgu, iletişimi sağlayan bir araçtır ve öğrenciye kazandırılması gereken metin edinci bu bağlamda öğrencinin hem ana dil ve kültürde hem de yabancı dil ve kültürde muhatap olacağı metinleri okuyup anlayabilme yetisine, analiz etme yetisine ve metin üretme yetisine sahip olduğu anlamına gelmektedir. Öğrencinin metne karşı alacağı tavır amaç odaklı olduğundan, amaç çevirmen adaylarının metne yaklaşımında, metni okuması ve analiz edip yeniden üretmesinde, kısacası alacağı kararlarda önemli bir etken olacaktır. Bu da öğrencide amaç bilincinin sağlanmasını gerekli kılar, çünkü çevirmen ve çevirmen adayları ancak bir metni niçin çevirdiğini bildiği zaman bilinçli bir şekilde eyleminde yol alacaktır.

Çevirinin nasıl yapılacağını belirleyen temel etmen olarak amacı öngören Gündoğdu (2004), yöntem bilgisinin uygulamada bir şeyin nasıl yapılacağına dair izlenecek yolu gösterdiğini, çeviri yönteminin ise öğrencinin çeviri pratiğinde nasıl bir yol izleyeceği ve çeviriyi nasıl yapacağı konusunda yönlendirici olduğunu ve çevirmenin uygulamalı bir eylemde bulunmasını sağladığını belirtmektedir.

### Çeviri Eğitiminde Kuram Bilgisi

Çeviri eğitimde kuramsal bilgi, çevirmenin eğitim-öğretim hayatında edindiği çeviri ve çeviribilime ilişkin açıklayıcı modeller sunan yasalar bütünüdür. Çevirmenin çevirisini şekillendirmesine yardımcı olan bu kuramlar aynı zamanda çevirmene yol gösterici özelliktedirler. Çeviri olgusunun ne olup olmadığına dair farkındalık düzeylerini arttıran çeviri kuramları (Akalin, 2016, s.63) bir yandan çevirmen adayına çeviri olgusunu anlama ve anlatmaya ve çevirisini ne şekilde ve hangi yoldan yapılacağını bilme imkânı verirken, diğer yandan çevirinin dizgesel bir biçimde incelenmesiyle uğraşır. Bu bakımdan çeviri kuramlarının çeviri sürecini ve metni biçimlendirmede rol oynadığını söylemek mümkündür (Amman, 2008, s.28; Berk, 2005, s.104). Kuramsal bilginin öğrencinin çeviri olgusuna bilimsel açıdan da bakabilme yetisine katkı sağladığını belirten Eruz, bu durumun çevirmenin rastgele kararlar almasına engel olduğu görüşündedir (Eruz, 2003, s.74; Akbulut, 2004, s.68).

Kuram soyut bilgidir ve çevirmen adayları çeviri eğitiminde özellikle çeviri uygulamasına yönelik olan derslerde önceden benimsenen yerleşik düşünceler, yöntemler ve varsayımlar gibi açıkça belirtilmeyen ilkelere göre, yani uygulamadan bağımsız olarak kendisine verilen bu soyut bilgiler ışığında çevirisini yapacağından, edindiği bu çeviri kuramsal bilgileri çevirisine yansıtacaktır (Gündoğdu, 2005, s.97). Bu anlamda kuramsal bilgi çevirmen adaylarına çevirinin nasıl yapılacağı, hangi somut çeviri durumunda nasıl bir yol izleyeceği konusunda bilinçli karar vermeye katkı sağlar. Eruz'un da (2005) belirttiği üzere çeviri eğitiminde çeviri edincinin kazandırılması kuramlarla desteklenmelidir ve kuramlarla desteklenen ve uygulamaya yönelik gerçekleştirilen çeviri eğitimi ile çevirmen adayı öğrenciler, çevirmenlik mesleğine hazırlanabilir.

Çeviri salt yetenek işi olmayıp, çevirmenlik mesleğine adım atacak olan çevirmen adaylarının çeviri eğitimi boyunca kazanmış olduğu tüm bilgi ve beceriler, çeviri mesleğini somut bir zeminde icra etmede önemli rol oynar. Çeviribilimin uygulamalı bir bilim dalı olması, öğrencilerin eğitim boyunca edindikleri bilgi ve becerileri mesleklerini icrada uygulamaya koyabilmesini, analitik düşünebilmesini ve çözüm odaklı hareket edebilmesini gerekli kılar. Zira çevirmen çeviri süreci öncesi, çeviri süreci ve çeviri süreci sonrasında yukarıda ana hatlarıyla değinilen ve sahip olması gereken tüm bu edinçler bağlamında hareket edecektir.

### ÇEVİRMEN ADAYININ SAHİP OLMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Her meslek dalında olduğu gibi çevirmenlik mesleğinde de adayların sahip olması gereken belli başlı özellikler bulunmaktadır. Bu bağlamda çevirmen adaylarının mesleğe başlamadan önce sahip olması gereken beceri ve yetenekleri Kautz (2002, s.20) şu şekilde sıralamaktadır;

1. Çevirmenin sahip olduğu dünya bilgisi,
2. Sürekli olarak değişen ve gelişen ana dil ve kültür bilinci, yani ana dil edinci,
3. Sürekli değişen ve gelişen yabancı dil ve kültür bilgisi, yani yabancı dil edinci,
4. Çeviribilime ait kuram ve yöntem bilgisi,
5. Kaynak metni analiz yetisi, çeviri stratejileri belirleme, erek metin üretimi, erek metin edimi, çeviribilimin terminoloji bilgisi, kısacası çeviri edinci,
6. Çeviri mesleği uygulaması üzerine bilgi.

Kautz'un yapmış olduğu bu analizden de anlaşılacağı üzere her yabancı dil bilen kişinin çevirmenlik mesleğini icra etmesi söz konusu değildir. Çünkü çevirmenlik sadece yabancı dili bilmeyi şart koşmamaktadır. Çevirmenlik mesleği bir yabancı dil bilgisinin yanı sıra, aynı zamanda dünya bilgisi, metin analiz yetisi, kuram ve yöntem bilgisi, analitik ve diyalektik düşünme yetisi gibi yetileri de gerektirmektedir. Eruz, Kautz'un beşinci maddede dile getirdiği çeviri edincini üst edinç olarak görmekte ve bu edincin dil ve kültür edinci, metin çözümleme ve oluşturma edinci, araştırma yöntemleri ve bu süreç içerisinde uygulanması gereken yöntemleri kapsadığını dile getirmekte, yani erek metni oluşturmak için gerekli tüm edinçleri kapsayan bir edinç olduğunu belirtmektedir (2003, s. 73,53).

Önce okuyucu, sonra çözümleyici ve sonra da metin üreticisi olarak tanımlanabilen çevirmene mesleki alanda çevirmenliği öğretmek, çeviri eğitiminin temel bir amacıdır (Akalin, 2016, s.58; Akalin ve Gündoğdu, 2010, s.89). Mesleki anlamda çevirmenliği öğreten çeviri bölümlerinden mezun olan öğrencilerin kazanması gereken becerileri Turgay Kurultay (1997, s.27) şu şekilde sıralamaktadır;

1. Belli amaçlara yönelik işlevli ve etkin metinler oluşturabilmek, başkalarının metinlerini eleştirerek düzeltme önerilerinde bulunabilmek;
2. Verilen çeviri görevinde iş analizi yapabilmek, işi verene ortaya çıkacak ürünün özelliklerine ilişkin önerilerde bulunup danışmanlık yapmak;
3. Önerilen işi alıp alamayacağına karar verebilmek, kendi iş yeteneğini ön bilgisi ve mevcut çalışma koşullarına göre ölçebilmek;
4. Farklı amaçlara göre çeviri yapabilmek ve iletişim ortamının gerektirdiği yönde kararlar verebilmek;
5. Diller arası iletişimde danışmanlık ve aracılık yapabilmek; taraflar arasında anlaşma zeminini oluşturmak için gerekli ön bilgi ve kavrayış eksikliklerini saptayıp giderebilmek;
6. Üstlenilen işi verimli ve doyurucu düzeyde gerçekleştirebilmek için gerçekçi bir iş organizasyonuna gidebilmek.

Görüldüğü üzere Kautz'dan daha farklı bir bakış açısına sahip olan Kurultay, çevirmenin sahip olması gereken becerileri daha ziyade Türkiye ve Türkiye'deki piyasa koşulları penceresinden görüp değerlendirmiş ve yerinde tespitlerde bulunmuştur. Kurultay bu becerilerin sağlanması için adayların öncelikle bir yandan dil, kültür ve alan bilgisi, diğer yandan analiz ve çözüm geliştirme yeteneği ile donatılmış olması gerektiğini söylemeyi de ihmal etmemiştir. Kurultay'ın çeviri eğitimi sonrası kazanılması gerektiğini söylediği bu beceriler Kautz'un yapmış olduğu sınıflandırma ile karşılaştırıldığında, daha ziyade çeviri mesleğinin uygulaması üzerine olduğu görülmektedir. Kurultay'ın sınıflamasında dil ve kültür edinciyle birlikte kuramsal ve yönetsel bilgilerin, sınıflandırılan becerilerde gizli olarak ifade edildiği görülebilir. Örneğin belli amaçlara yönelik olarak işlevli ve etkin çevirilerin yapılabilmesi, çevirmenin bir anlamda metin edincine sahip olması ile olanaklıdır. Çevirmenin gerekli ön bilgi ve kavrayış eksikliklerini saptayıp giderebilmesi ise ancak çevirmenin sahip olması gereken dünya bilgisi ile mümkündür. Kurultay'ın dile getirdiği metin oluşturabilme, iş analizi yapabilme, iş yeteneğini ön bilgisi ile ölçebilme gibi beceriler, temelde ancak dil ve kültür edincine sahip olan çevirmenler tarafından gerçekleştirilebilir. Kurultay'ın sınıflandırdığı bu beceriler daha ziyadesiyle aktif çeviri durumunu öne çıkarsa da, Kautz'un sunmuş olduğu pasif



çeviri edincilerinin uygulamada aktif hale getirilmesinin bir aşaması olarak da görülebilir. Çünkü bir başarıdan söz etmek, çeviri edincinin ancak uygulamada etkinleşmesiyle mümkündür (Akalm, 2016).

### ÇEVİRİ EĞİTİMİ MÜFREDATINA BİR ÜST BAKIŞ

Çeviri eğitimi boyunca çevirmen adayı öğrencilerinin sahip olduğu genel dünya bilgisi, ana ve yabancı dil ve kültür bilgisi geliştirilip, pekiştirilmelidir. Dolayısıyla çevirmen adayının sahip olması gereken bu beceri ve kabiliyetler 8 yarıyılık ders plan ve programları biçimlendirilirken göz önünde bulundurulmalıdır. Fakat çevirmenliğin tanımı değiştikçe ve çeviriye olan bakış açıları geliştikçe, çeviri bölümlerinin programlarının doğal olarak değişeceği de göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husustur (Tosun ve diğerleri, 2015, s.190).

Çevirmenlik mesleğinde çevirmen birçok metin türü ile çalışmak durumunda kalacağından, eğitim döneminde çevirmen adayları bu tür metin örnekleriyle sürekli olarak iç içe olmalıdır. Çünkü öğrenciler yabancı dil yetilerini metinler aracılığıyla geliştireceklerdir. Tosun ve arkadaşlarına göre de ideal olan, çevirmen adaylarına çeviri eğitiminin gerektirdiği kuramsal altyapının sağlanmasından sonra, çeviri eğitiminin pratik ayağının, uzmanlık alan dersleriyle desteklenmesidir (2015, s.191). Çeviribilim bölümlerinin kurulduğu ilk yıllarda doğal olarak alanda lisans ve lisansüstü eğitimi alan öğretim elemanı sayısının az olması nedeniyle daha ziyade Dil ve Edebiyat bölümlerinde eğitim görmüş olan öğretim elemanlarının eğitim vermesi, çeviri eğitimi müfredatının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Fakat çeviribilim bölümlerinde akademik düzeyde lisans ve lisansüstü eğitimin verilmesi ile birlikte bu alanda eğitimini tamamlamış öğretim elemanları çeviri eğitiminde yer almaya başlamış ve önceleri günün koşullarından ziyade öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarına göre çerçevelenen sekiz yarıyılık eğitim izlencesi artık amacına, meslek standardına, piyasa koşullarına, kuram derslerinin uygulamalı derslerle desteklenmesine vb. uygun olarak şekillenmeye başlamıştır. Buna paralel olarak Yücel'in de (2007) belirttiği gibi, dünya ülkeleri arasında kutuplaşmanın gittikçe yok olmaya başlamasıyla, dar bir tanımla ülkeler arasında ekonomik, siyasi ve sosyal ilişkilerin yaygınlaşmasına bağlı olarak fikirlerin ve kültürlerin alış verişinden doğan küreselleşme ile birlikte, farklı dil ve kültürdeki toplumlarla iletişimin artması, çeviri alanında da farklı metin türlerinin çeşitlenmesine ve dolayısıyla farklı gereksinimlerin ortaya çıkmasına zemin oluşturmuştur ve tüm bu etkenler çeviri eğitiminde ders programlarının hazırlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ders programlarında içinde bulunduğumuz günümüz dünyasının ihtiyaçlarının karşılamasına yönelik edebi metinler, tıp metinleri, hukuk metinleri, reklam metinleri, Avrupa Birliği metinleri, teknik metinler, altyazı ve dublaj metinleri, ekonomi metinleri, web sayfası metinleri gibi metinlere daha fazla yer verildiği görülmektedir. Şaban Köktürk "Uygulamalı Çeviribilim" kitabında bu konuyu daha da ileriye taşıyarak çevirmen adayı öğrencilerin başka bölümlerden dersler almasının da sağlanması halinde mezun olduktan sonra mesleklerini icra etmede daha fazla şansa sahip olacaklarına değinir (2015, s.81). Dolayısıyla bu ve benzer metinlerin ders programlarında yer almasıyla, çeviri eğitiminde öğrencilerin çok yönlü olarak çeviri etkinliğinde bulunmaları sağlanabilir. Öğrencilerin farklı metin türleriyle uygulamada bulunması, farklı çeviri yöntemlerini uygulayabilmesine olanak tanır. Böylece çevirmen adayları metinlerin ait olduğu alanlar, alanda kullanılan terimler, alanın kültürel altyapısı hakkında bilgi sahibi olma imkânına sahip olacaktır. Kısacası uygulamaya dönük olarak şekillenen, yani uzmanlık alanıyla desteklenen sekiz dönemlik program sonucunda aday çevirmenler öncelikle tıp, hukuk, iletişim, medya, edebiyat vb. gibi önemli alanların kültür ve söylem biçimine, terminolojisine, kalıplaşmış ifade biçimlerine vb. ait bilgilere

sahip olacaktır. Dolayısıyla eğitim müfredatı “çevirmen yetiştirmeyi” önceleyen çeşitli uygulama alanlarında piyasada görev alabilecek çevirmenler yetiştirmek için önemlidir (Atayman, 1997, s.17-18) Bu da çeviri eğitiminde derslerin genel olarak üç başlık altında toplanmasına olanak sağlamaktadır, bunlar;

- 1- Kuram ve yöntem dersleri
- 2- Dil ve kültür edincini geliştirmeye yönelik dersler
- 3- Uzmanlık alan dersleri

1960 yılında kurulan Üniversite Mütercim-Tercümanlık Bölümleri Daimi Birliği'nin (CIUTI) yayınladığı ve *nitelikli bir çeviri eğitimi müfredatında yer alması gereken unsurların yer aldığı* belgede, nitelikli bir müfredatta, uygulamalı dersler ile kuramsal dersler arasında bir dengenin kurulması gerektiğinin önemi vurgulanmıştır (Gürçağlar, 2014, s.93).

Tüm bu çeşitlilik ile çeviri eğitiminin sonucunda beklenen, aday öğrencilerin hem dil edincini, hem kültür edincini, hem metin edincini, hem de ilgili metinler aracılığıyla da uzmanlık alanların konu ve alan bilgisini geliştirmesi ve tüm bunları çeviribilimsel kuram ve yöntemlerle pekiştirerek bir anlamda mesleki yeterliliğe sahip olması ve nitelikli ve kendi içinde tutarlı çeviriler yapabilmesidir.

## SONUÇ

Görüldüğü üzere çevirmen aday öğrencilerin çeviri eğitimi süresince edinmeleri gereken çeviri edincine ilişkin bileşenler, birbirleriyle bir arada kazanılması gereken edinçlerdir. Biri olmadan diğerinin yetersiz ve eksik kalacağı bu edinçlerin öğrencilere kazandırılması için çeviri eğitiminde öğrenci profili göz önünde bulundurularak bir eğitim müfredatının hazırlanması gerekmektedir. Bu müfredatın disiplinler arası derslerle desteklenmesi de çevirmenlik mesleğinin icrasında öğrenciye ayrıca bir katkı sağlayacaktır. Eğitimde kuram ve uygulama derslerinin hem dil, hem kültür, hem metin edinci hem de kuramsal bilgiyle desteklenmesi, aday öğrencilerin tüm bu edinçlerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda çevirmen adaylarının güncel olayları hem iç hem dış basından düzenli olarak takip etmeleri, hem dil becerilerini geliştirmeye yardımcı olacak hem de diğer dil ve kültüre ait donanımını besleyecektir. Bu tür bir etkinlik, adayın ufkunu açacağı gibi, kendisinde de bir fikir oluşmasına katkı sağlayacaktır. Çünkü çevirmen mesleği gereği, gerek ideolojik, gerek siyasal, gerek toplumsal, gerek kültürel vb. tek bir yönden olaylara bakamayacağından, adayların entelektüel donanımları, mesleki icrada önemli bir yere sahiptir. Çevirmenler ve çevirmen adayları sürekli olarak bilgilerini güncel tutmalı ve bilgi arayışı içinde olmalıdır. Çevirmen adayının tek yönden olayları değerlendirmemesi, kendi değerlendirmesinin olası değerlendirmelerden sadece bir tanesi olabileceğinin bilincinde olması, çevri eğitiminde adaylara kazandırılması gereken en önemli becerilerden biridir. Çevirmen her şeyden öte farklı kültürler arasında yer alan bir uzmandır ve her iki kültürü bir araya getirebilmesi için kültürel yetkinliğe sahip olması gerekir. Bu bakımdan Amman'ın da değindiği gibi, çevirmen aday hem üyesi olduğu toplumun kültüründen kendini soyutlama, hem öteki kültürü dikkate alabilme, kendi kültürü ile kıyaslama becerisine, yani kültür edincine sahip olmalıdır (Amman,2008, s.72).

Çeviri eğitimi Tosun'un (2012) da belirttiği gibi uygulamalı alanın bir eğitimi olduğundan çevirmen adaylarının bir bakış açısına ve bilince sahip olmasına, analitik ve diyalektik düşünebilmesine, bilgili ve donanımlı bir uzman olarak yetişmesine katkı sağlamalıdır. Çeviri eğitiminin amacı mesleki anlamda çevirmenliği öğretmektir ve bu bölümden mezun olan öğrenciler, mesleklerini icra etmede

yönlendirici kararlar alabilen ve çevirmenlik mesleği için *eylemde* bulunabilen birer birey olmalıdır (Kurultay, 2007, s.25). Çeviri eğitiminde öğrencilerin belli bir bilince ve bütünsel bir bakış açısına sahip olmaları sağlanmaya çalışılmalıdır.

Özetle çevirmen adaylarının ana dil ve kültür bilgisi yanında mutlaka en az bir yabancı dil ve kültür bilgisine sahip olması beklenmektedir. Çevirilerde hangi çeviri yönteminin kullanılacağı ve buna bağlı olarak hangi edincin öne çıkacağı metnin türüne göre değişiklik göstermektedir. Çeviri eğitiminde öğrencilerin sekiz yarıyılık ders programları çerçevesinde görecekleri kuramsal dersler, öğrencilerin hangi yöntemi kullanması gerektiği konusunda bilgilendirici olup, çevirilerde izleyecekleri yolu belirlemede etkin olacaktır. Çeviri eğitiminde öğrencilerin dil, kültür ve metin edinçlerinin gelişimine katkı sağlamak, adayların çevirmenlik mesleklerini icra etmelerinde önemli rol oynayacaktır. Ayrıca yine çeviri eğitiminde öğrencinin genel kültürünü ve ana dil-yabancı dil ve kültür yetisini geliştirmeye katkı sağlanması ve öğrencinin metin karşısında analitik ve diyalektik düşünebilmesinin sağlanması, ileride bu mesleği yapacak olan çevirmenlerin entelektüel bilgi konusunda daha donanımlı olmasında, sorun çözümede daha bilinçli ve pratik davranmasında etkili olacaktır.

### KAYNAKÇA

- Akalın, R.& Gündoğdu, M. (2010). Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkeleri Üzerine Düşünceler: Uygulanan Ders İzlençeleri Bağlamında Hedefler ve Beklentiler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, 79-93.
- Akalın, R. (2016). Akademik Çeviri Eğitimi Açısından Çeviri Edinci Kavramı ve İçerimleri. *Diyalog*, 2016/2,56-65.
- Akbulut, Ayşe N. (2004). *Söylenceden Gerçekliğe*. İstanbul: Multilingual.
- Amman, M.(2008). *Akademik Çeviri Eğitimine Giriş*. çev. E. Deniz Ekeman. İstanbul: Multilingual.
- Atayman, V. (1997). Kültür Politikaları Açısından Çeviri Eğitimi ya da Çeviri Eğitiminde Kültürel Birikim Sorunu. *Forum: Türkiye’de Çeviri Eğitimi, Nerden Nereye*, T. Kurultay ve İ. Birkandan. 13-23, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Baydan, E. B. (2013). (2013). Çeviri Eğitiminde Çeviri/Çevirmenlik Edinci: Problem Çözme ve Karar Verme Konusunda Bir Farkındalık Uygulaması. *İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi*, Sayı: 7, 103-125.
- Berk, Ö.(2005). *Kuramlar Işığında Çeviribilim Terimcesi*. İstanbul: Multilingual.
- Eruz, S. (2003). *Çeviriden Çeviribilime*. İstanbul: Multilingual.
- Eruz, S. (2004). Çeviri Bir Sanat Mıdır? Çevirmen Yetiştirme Sürecinde Akademik Çeviri Eğitimi. *Internationales Übersetzungssymposium -Übersetzung- und Übersetzerprobleme*. (Uluslararası Çeviri Sempozyumu - Günümüzde Çeviri ve Çevirmen Sorunları), 11-12 Ekim 2004, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Eruz, S. (2005). Türkiye’de Çevirmen Olmak. Çevirmenlik Mesleği- Çeviri Piyasası- Çeviri Eğitimi.IV. *Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu*, 17-19 Haziran 2005, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Eruz, S. (2008). *Akademik Çeviri Eğitimi, Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi*. İstanbul: Multilingual.
- Gündoğdu, M. (2004). Çeviribilimde Yöntem Sorunu. *Internationales Übersetzungssymposium -Übersetzung- und Übersetzerprobleme*. (Uluslararası Çeviri Sempozyumu -Günümüzde Çeviri ve Çevirmen Sorunları),11-12 Ekim 2004, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Gündoğdu, M. (2005). Çeviride Kuram-Uygulama İlişkisi. IV. *Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu*, 17-19 Haziran 2005, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Gürçağlar, Şehnaz T. (2014). *Çevirinin ABC’si*. ABC Dizisi. İstanbul: Say Yayınları.
- Hansen, G. (1999). Die Rolle der Fremdsprachlichen Kompetenz, *Handbuch Translation* içinde, Mary Snell-Hornby, Hans G. Höning, Paul Kussmaul, Peter A. Schmitt,341-343. Tübingen: StauffenburgVerlag.
- Höning H., Kussmaul P. (1982). *Strategie der Übersetzung. Ein Lehr- und Arbeitsbuch*. Tübingen: Narr

- Kautz, U. (2002). *Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens*. München: Iudicium-Verlag.
- Köktürk, Ş. (2015). *Uygulamalı Çeviribilim*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kurultay, T. (1997). Neler Olmazsa Çeviri Eğitimi Olmaz. *Forum:Türkiye’de Çeviri Eğitimi, Nereden Nereye*.T. Kurultay ve İ. Birkandan, 23-31. İstanbul:Sel Yayıncılık.
- Reiss, K. (1993). *Texttyp und Übersetzungsmethode: Der operative Text*, Heidelberg: Julius GroosVerlag.
- Resch, R. (1999). Die Rolle der Muttersprachlichen Kompetenz, *Handbuch Translation* içinde, Mary Snell-Hornby, Hans G. Höning, Paul Kussmaul, Peter A. Schmitt, 343-345. Tübingen: StauffenburgVerlag.
- Şimşek, F. (2013). Kültürbilim Alanında Yaşanan Kültürel Dönüşümlerin Kültür Odaklı Çeviri Kuramlarına Yansıması, *TÜRÜK Dil Edebiyat ve Halkbilim Araştırmaları Dergisi*, Sayı:2, 258-264.
- Tosun, M. (2012). Öğrenci ve Akademisyen Profili Açısından Çeviri Eğitiminin Somut Sorunlarına Eleştirel Bir Bakış - *Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu*–09 Haziran 2012, İstanbul.
- Tosun, M.& Akın, A.& Şimşek, F.(2015). Courses On Specialized Field In Undergraduate Programs Of Translation&Interpretation Departments In Turkey: The Importance Of Courses On Specialized Field In The Specialization Process Of Translator Candidates, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 49, 189-198.
- Yazıcı, M. (2005). *Çeviribilim Temel Kavram Ve Kuramları*. İstanbul: Multilingual.
- Yücel, F. (2007). Etkili Bir Çeviri Eğitimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 22, 144-155.
- Venuti, L. (1995). *TheTranslatorInvisibility: A History of Translation*. London: Routledge.
- Witte, H.(1999). Die Rolle der Kulturkompetenz, içinde *HandbuchTranslation*. Mary Snell-Hornby, Hans G. Höning, Paul Kussmaul, Peter A. Schmitt, Tübingen: StauffenburgVerlag.